

Manila Principles on Intermediary Liability

หลักการมะนิลา

ว่าด้วยความรับผิดชอบของสื่อตัวกลาง^{†‡}

มีนาคม 2558

0. อารัมภบท

การสื่อสารใดๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตต้องผ่านช่องทางของสื่อตัวกลาง อย่างเช่น ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคม และเว็บไซต์เพื่อการค้นหา นโยบายกำกับดูแลความรับผิดชอบทางกฎหมายของสื่อตัวกลางในแง่เนื้อหาการสื่อสารเหล่านี้ มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ใช้งาน ทั้งในแง่เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการสมาคม และสิทธิในความเป็นส่วนตัว

เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออก และสนับสนุนโครงสร้างเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่อยู่บนความสมดุลของความต้องการของภาครัฐกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ กลุ่มภาคประชาสังคมทั่วโลกได้ประชุมและเสนอกรอบหลักประกันขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด ทั้งนี้โดยมีที่มาจากตัวบทของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกรอบกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ

นโยบายที่นำมาใช้โดยไม่มีการประกาศ มาตรการกำกับดูแลที่เข้มงวด รุนแรง และไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็นและความได้สัดส่วน และการใช้นโยบายอย่างไม่คงเส้นคงวา ส่งผลให้เกิดการเซ็นเซอร์และการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนโดยรัฐบาลและภาคเอกชน เป็นการจำกัดสิทธิในการแสดงออกอย่างเสรีของบุคคลและทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่คลุมเครือ ปิดกั้นความริเริ่มสร้างสรรค์ทางอินเทอร์เน็ต

ผู้กำหนดนโยบายและสื่อตัวกลางควรคำนึงถึงกรอบเหล่านี้ ในการจัดทำ รับรอง และแก้ไขกฎหมาย นโยบาย และการปฏิบัติที่กำกับดูแลความรับผิดชอบของสื่อตัวกลางกรณีที่เป็นเนื้อหาของ

[†]ฉบับภาษาไทยโดยเครือข่ายพลเมืองเน็ต แปลโดย พิภพ อุณหอิทธิพงศ์ และ อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล เผยแพร่ครั้งแรก 15 เม.ย. 2558

<https://thainetizen.org/docs/manila-principles/>

[‡]ต้นฉบับภาษาอังกฤษ คำแปลภาษาอื่นๆ และเอกสารคำอธิบายที่มาของหลักการแต่ละข้อ ดูที่ <https://www.manilaprinciples.org/>

บุคคลที่สาม เรามีวัตถุประสงค์สนับสนุนการพัฒนากระบวนการรับผิดชอบที่ใช้อย่างเป็นสากลและสอดคล้องกับความเป็นมนุษย์ ที่มุ่งส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์พร้อมกับการเคารพสิทธิของผู้ใช้งานอย่างสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) และหลักการปฏิบัติด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights)

1. สื่อตัวกลางควรได้รับการคุ้มครองจากความรับผิดกรณีที่เป็นเนื้อหาของบุคคลที่สาม

- a. ระเบียบกำกับดูแลความรับผิดของสื่อตัวกลางใดๆ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยต้องมีข้อบทที่เฉพาะเจาะจง ชัดเจน และสามารถเข้าถึงได้
- b. สื่อตัวกลางควรได้รับการคุ้มครองจากความรับผิดที่เนื้อหาเป็นของบุคคลที่สาม โดยสื่อตัวกลางไม่ได้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเนื้อหานั้นแต่อย่างใด
- c. สื่อตัวกลางต้องไม่ถูกฟ้องร้องเพื่อเอาผิดกรณีที่ไม่ควบคุมเนื้อหาที่ชอบด้วยกฎหมาย
- d. สื่อตัวกลางต้องไม่ถูกฟ้องตามกฎหมายอย่างเข้มงวด กรณีที่เป็นตัวกลางจัดเก็บและเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลที่สาม และไม่ควรถูกบังคับตามนโยบายความรับผิดของสื่อตัวกลางให้ต้องควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดต่อเนื้อหาที่เผยแพร่

2. ต้องไม่กำหนดให้ควบคุมเนื้อหา เว้นแต่มีคำสั่งจากหน่วยงานศาล

- a. ต้องไม่กำหนดให้สื่อตัวกลางควบคุมเนื้อหา เว้นแต่มีคำสั่งมาจากหน่วยงานศาลที่เป็นอิสระและไม่ลำเอียง ภายหลังจากพิจารณาว่าเนื้อหาในข้อพิพาทนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- b. คำสั่งเพื่อควบคุมเนื้อหาต้อง
  - (1) ระบุหลักเกณฑ์อันเป็นเหตุให้วินิจฉัยว่าเนื้อหาดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายตามเขตอำนาจศาลนั้น
  - (2) ระบุตัวบ่งชี้ตำแหน่งบนอินเทอร์เน็ต (internet identifier) และอธิบายของเนื้อหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น

- (3) ระบุพยานหลักฐานที่เพียงพออันเป็นพื้นฐานทางกฎหมายเพื่อออกคำสั่งดังกล่าว
- (4) หากเป็นไปได้ ให้ระบุระยะเวลาที่ควรควบคุมเนื้อหาดังกล่าวด้วย
- c. ความรับผิดชอบใดๆ สำหรับสื่อตัวกลางต้องมีสัดส่วนเหมาะสมและเชื่อมโยงโดยตรงกับพฤติการณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของสื่อตัวกลางนั้น กรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อการควบคุมเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม
- d. สื่อตัวกลางต้องไม่รับผิดชอบที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งใดๆ ที่ไม่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักการนี้

3. คำขอให้ควบคุมเนื้อหาต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ และเป็นไปตามกระบวนการอันควรตามกฎหมาย

สอดคล้องกับหลักการข้อที่ 2 สื่อตัวกลางไม่จำเป็นต้องควบคุมเนื้อหากรณีที่ไม่มีความเสี่ยงจากหน่วยงานศาล หากรัฐบาลหรือภาคเอกชนที่ร้องขอให้มีการควบคุมเนื้อหา จะต้องปฏิบัติตามหลักการต่อไปนี้

- a. ต้องไม่กำหนดให้สื่อตัวกลางประเมินในแง่สาระบัญญัติของความชอบด้วยกฎหมายของเนื้อหาของบุคคลที่สามนั้น
- b. คำสั่งให้ควบคุมเนื้อหาที่ถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีคุณลักษณะในขั้นต่ำดังต่อไปนี้
  - (1) ระบุตัวบทกฎหมายที่สนับสนุนว่าเนื้อหาดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย
  - (2) ระบุยูอาร์แอล (URL) และคุณลักษณะของเนื้อหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น
  - (3) มีเนื้อหาครอบคลุมอายุความ ข้อยกเว้น และข้อต่อสู้ทางกฎหมายกรณีที่เป็นเนื้อหาที่ผู้ใช้งานเป็นผู้ผลิต (user-generated content)
  - (4) รายละเอียดการติดต่อของบุคคลหรือหน่วยงานที่ออกคำสั่ง เว้นแต่มีข้อห้ามตามกฎหมาย
  - (5) พยานหลักฐานมากเพียงพอเพื่อสนับสนุนการออกคำสั่งดังกล่าว
  - (6) การประกาศความสุจริตใจว่าข้อมูลที่ให้มีความเที่ยงตรง
- c. คำสั่งให้ควบคุมเนื้อหาอันเป็นผลมาจากนโยบายการควบคุมเนื้อหาของสื่อตัวกลาง ต้องมีคุณลักษณะในขั้นต่ำดังต่อไปนี้

- (1) เหตุผลว่าทำไมเนื้อหาดังกล่าวถือเป็นการละเมิดนโยบายการควบคุมเนื้อหาของสื่อตัวกลาง
  - (2) ระบุยูอาร์แอลและคุณลักษณะของเนื้อหาที่ละเมิดนโยบายการควบคุมเนื้อหา
  - (3) รายละเอียดการติดต่อของบุคคลหรือหน่วยงานที่ออกคำสั่ง เว้นแต่มีข้อห้ามตามกฎหมาย
  - (4) การประกาศความสุจริตใจว่าข้อมูลที่ให้มีความเที่ยงตรง
- d. สื่อตัวกลางซึ่งเป็นที่ตั้งเผยแพร่เนื้อหาที่อาจถูกกำหนดตามกฎหมายให้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งให้ควบคุมเนื้อหา กรณีที่เป็นเนื้อหาไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการส่งต่อคำขอและคำร้องที่ชอบด้วยกฎหมายไปยังผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหา หรือการแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงเหตุผลว่าไม่สามารถปฏิบัติตามคำขอดังกล่าวได้ ('notice and notice') สื่อตัวกลางไม่ควรถูกกำหนดให้ต้องประกันว่าต้องสามารถจำแนกตัวผู้ใช้งานได้
- e. ในการส่งต่อคำขอ สื่อตัวกลางต้องระบุคำอธิบายอย่างชัดเจนและเข้าถึงได้เพื่อให้ผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาทราบถึงสิทธิของตนเอง รวมทั้งในทุกกรณีที่สื่อตัวกลางจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อควบคุมเนื้อหา โดยต้องแจ้งให้ผู้ใช้งานทราบถึงขั้นตอนการโต้แย้งหรือกลไกการอุทธรณ์คำสั่ง
- f. ถ้าสื่อตัวกลางจำกัดเนื้อหาซึ่งอยู่ในระบบเครือข่ายของตนโดยอ้างคำสั่งให้ควบคุมเนื้อหา ต้องเป็นการปฏิบัติที่เป็นไปตามหลักการข้อที่ 6 ว่าด้วยความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ด้านล่าง
- g. ควรกำหนดบทลงโทษกรณีที่มีการอ้างคำสั่งให้ควบคุมเนื้อหาโดยมิชอบหรือโดยไม่สุจริตใจ

4. กฎหมายและคำสั่งและการปฏิบัติเพื่อควบคุมเนื้อหา ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยความจำเป็นและความ ได้สัดส่วน

กฎหมาย ระเบียบ และการปฏิบัติเพื่อควบคุมเนื้อหาต้องเกิดจากเหตุจำเป็นและมีสัดส่วนเหมาะสมต่อสังคมประชาธิปไตย

- a. การควบคุมเนื้อหาใดๆ ควรจำกัดเฉพาะเนื้อหาส่วนที่เป็นปัญหา

- b. เมื่อมีการควบคุมเนื้อหา ต้องมีการนำมาตรการทางเทคนิคที่มีลักษณะควบคุมจำกัดน้อยสุดมาใช้
- c. กรณีที่มีการควบคุมเนื้อหาเนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ขัดด้วยกฎหมายสำหรับภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง หากสื่อตัวกลางให้บริการข้ามภูมิภาค ในกรณีเช่นนั้น การควบคุมเนื้อหาจะต้องจำกัดอยู่เฉพาะภูมิภาคดังกล่าว
- d. กรณีที่เป็นการควบคุมเนื้อหาเนื่องจากความไม่ชอบด้วยกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนด คำสั่งควบคุมต้องไม่มีผลเกินระยะเวลาดังกล่าว และต้องมีการต่ออายุคำสั่งควบคุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประกันการมีผลบังคับใช้

5. กฎหมายและนโยบายและการปฏิบัติเพื่อควบคุมเนื้อหา ต้องเป็นไปตามกระบวนการอันควรตามกฎหมาย

- a. ก่อนจะอ้างคำสั่งหรือคำขอเพื่อควบคุมเนื้อหาใดๆ สื่อตัวกลางและผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาต้องได้รับแจ้งถึงสิทธิของตนที่จะให้ข้อมูล เว้นแต่กรณีที่เป็นพฤติการณ์ที่เป็นข้อยกเว้น ซึ่งในกรณีเช่นนั้นต้องมีการทบทวนคำสั่งดังกล่าวภายหลังการบังคับใช้แล้ว และการปฏิบัติต้องเกิดขึ้นทันทีที่เป็นไปได้
- b. กฎหมายกำกับดูแลสื่อตัวกลางใดๆ ต้องกำหนดให้ทั้งผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาและสื่อตัวกลางมีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งให้ควบคุมเนื้อหานั้น
- c. สื่อตัวกลางควรกำหนดให้ผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาเข้าถึงกลไกเพื่อทบทวนคำวินิจฉัยเพื่อควบคุมเนื้อหา กรณีที่เห็นว่าเป็นการละเมิดนโยบายการควบคุมเนื้อหาของสื่อตัวกลาง
- d. กรณีที่ผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาชนะในการอุทธรณ์คำสั่งตามข้อ (b) หรือให้มีการทบทวนคำวินิจฉัยเพื่อควบคุมเนื้อหาตาม (c) สื่อตัวกลางควรนำเนื้อหาเหล่านั้นกลับเข้ามาในเครือข่ายเพื่อการเผยแพร่
- e. สื่อตัวกลางไม่ควรเปิดเผยข้อมูลที่สามารถจำแนกตัวบุคคลของผู้ใช้งาน เว้นแต่มีคำสั่งจากหน่วยงานศาล ระบบที่กำหนดความรับผิดชอบของสื่อตัวกลางต้องไม่กำหนดให้สื่อตัวกลางเปิดเผยข้อมูลที่สามารถจำแนกตัวบุคคลของผู้ใช้งาน เว้นแต่มีคำสั่งจากหน่วยงานศาล

- f. ในการจัดทำและบังคับใช้นโยบายการควบคุมเนื้อหา สื่อตัวกลางควรเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ในทำนองเดียวกันรัฐบาลมีพันธกรณีต้องประกันว่านโยบายการควบคุมเนื้อหาของสื่อตัวกลาง เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

6. ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ต้องเป็นองค์ประกอบของกฎหมายและนโยบาย รวมทั้งการปฏิบัติเพื่อการควบคุมเนื้อหา

- a. รัฐบาลต้องเผยแพร่กฎหมาย นโยบาย การตัดสินใจ และระเบียบในรูปแบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของสื่อตัวกลาง ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตในเวลาที่เหมาะสม และมีรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้
- b. รัฐบาลต้องไม่ใช่มาตรการนอกกระบวนการกฎหมายเพื่อควบคุมเนื้อหา รวมทั้งการสร้างแรงกดดันที่มีข้อแลกเปลี่ยนเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การให้บริการ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนหรือบังคับให้เกิดการปฏิบัติที่อ้างว่าเกิดขึ้นโดย “สมัครใจ” และเพื่อให้เกิดข้อตกลงในการควบคุมการค้า หรือควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาต่อสาธารณะ
- c. สื่อตัวกลางควรเผยแพร่นโยบายการควบคุมเนื้อหาของตนผ่านอินเทอร์เน็ต โดยใช้ภาษาที่ชัดเจนและรูปแบบที่เข้าถึงได้ มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยหากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ และแจ้งให้ผู้ใช้งานทราบหากมีการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้อง
- d. รัฐบาลต้องเผยแพร่รายงานด้านความโปร่งใส โดยระบุข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับคำสั่งและคำขอที่มีต่อสื่อตัวกลาง เพื่อให้ควบคุมเนื้อหาใดๆ
- e. สื่อตัวกลางควรเผยแพร่รายงานด้านความโปร่งใส โดยระบุข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการควบคุมเนื้อหาใดๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการปฏิบัติตามคำขอของรัฐบาล ตามคำสั่งของศาล ตามคำร้องของเอกชน และตามการบังคับใช้นโยบายการควบคุมเนื้อหา
- f. กรณีที่มีการควบคุมเนื้อหาเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการของสื่อตัวกลาง และสามารถแสดงข้อความแจ้งเตือนให้ผู้ใช้งานที่เข้าถึงเนื้อหาได้ทราบ สื่อตัวกลางต้องแสดงคำเตือนที่ชัดเจนเพื่ออธิบายว่ามีการควบคุมเนื้อหาใดๆ และเหตุใดจึงทำเช่นนั้น
- g. รัฐบาล สื่อตัวกลาง และภาคประชาสังคมควรร่วมมือทำงานเพื่อจัดทำและสนับสนุนกลไกกำกับดูแลที่เป็นอิสระ โปร่งใส และไม่ลำเอียง เพื่อประกันให้เกิดการตรวจสอบได้ต่อนโยบายและการปฏิบัติเพื่อควบคุมเนื้อหา

- h. กรอบและกฎหมายความรับผิดของสื่อตัวกลางควรกำหนดให้มีการทบทวนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบต่อระเบียบและแนวปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อประกันให้มีเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน เป็นผล และไม่เป็นการละเมิดเกินควร การทบทวนตามวาระเช่นนี้ควรเป็นส่วนหนึ่งของกลไกเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติและผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ยังควรมีข้อบ่งชี้ให้มีการตรวจสอบจากหน่วยงานอิสระ ทั้งในแง่ต้นทุน ประโยชน์ที่ชัดเจน และผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน